

Slovenska akademija znanosti in umetnosti

I. razred za zgodovinske in družbene vede

II. razred za filološke in literarne vede

Ustanova dr. Šiftarjeva fundacija

110. obletnica rojstva Antona Vratuše

Program simpozija

Ljubljana, 19. 2. 2025, Dvorana SAZU
Murska Sobota, 20. 2. 2025, Dvorana PiŠK

Simpozij ob 110. obletnici rojstva Antona Vratuše

Slovenska akademija znanosti in umetnosti (I. razred za zgodovinske in družbene vede in II. razred za filološke in literarne vede) je v sodelovanju z Ustanovo dr. Šiftarjeva fundacija pripravila znanstveni simpozij *110. obletnica rojstva Antona Vratuše*. Humanist, družboslovec, slovenist, jezikoslovec, literarni zgodovinar in kritik, publicist, urednik, slovenski politik in diplomat, prejemnik številnih državnih odlikovanj in priznanj, univerzitetni profesor akademik Anton Vratuša se je rodil 21. februarja 1915 v Dolnjih Slavečih, umrl je 30. julija 2017 v Ljubljani. Po študiju slavistike na ljubljanski Filozofski fakulteti je leta 1941 doktoriral v Ljubljani z disertacijo *Levec in Ljubljanski zvon*, leta 1950 pa je doktoriral še iz družbenih ved na Visoki politični šoli v Beogradu. Od leta 1941 je sodeloval v NOB, po letu 1945 pa je opravljal številne državniške dolžnosti (npr. državni podsekretar in šef kabineta podpredsednika Zveznega izvršnega sveta Edvarda Kardelja, 1953–1965; direktor Inštituta za družbene vede v Beogradu, 1965–1967; ambasador, stalni predstavnik SFRJ pri Organizaciji združenih narodov v New Yorku, 1967–1969; namestnik zveznega sekretarja za zunanje zadeve, 1969–1971; podpredsednik zveznega izvršnega sveta, 1971–1978; predsednik Izvršnega sveta skupščine SRS, 1978–1980; predsednik zveznega zbora skupščine SFRJ, 1982). Bil je podpredsednik predsedstva Zveze združenj za družbene vede Jugoslavije in član sveta Mednarodnega združenja za politične vede (IPSA), 1996–1990; član upravnega odbora inštituta OZN za raziskovanje in izobraževanje (UNITAR), 1969–1990; član uprave Mednarodnega inštituta za oceane na Malti (IOI), 1972–2002. Za izrednega člana SAZU (I. razred za zgodovinske in družbene vede) je bil izvoljen 23. marca 1978, redni član SAZU je postal 23. maja 1985 – na Akademiji je bil predsednik odbora SAZU za preučevanje narodnih manjšin (1988–2002) in član odbora SAZU za trajnostni razvoj. Vratuša je redni profesor na Visoki politični šoli (1956–1967) in na Univerzi v Beogradu od 1969, na Univerzi v Ljubljani od 1974 in na Mednarodnem centru za promocijo podjetij v Ljubljani od 2004. Leta 1974 je v Ljubljani ustanovil Mednarodni center za upravljanje javnih podjetij v deželah v razvoju (ICPE). Bil je ustanovitelj Vrta spominov in tovarištva, pobudnik za ustanovitev Ustanove dr. Vaneka Šiftarja, dolgoletni predsednik Programskega sveta UŠF in od leta 2006 častni član Zbora ustanoviteljev te ustanove. Bil je častni doktor Univerze v Ljubljani in Univerze v Mariboru. Akademik Anton Vratuša je bil neomajno zvest življenjskim in delovnim vrednotam ter idealom, ki so mu jih določale slovenske in prekmurske korenine – šlo je za prepoznavno vodilo njegovega celotnega družbenega delovanja v pred-, med- in povojnem jugoslovanskem, slovenskem ter mednarodnem okolju. Veliko vrednost in poseben pomen imajo njegov prispevek k narodnoosvobodilnemu boju in prizadevanja za ohranitev slovenskega naroda, graditev temeljev slovenske državnosti, vzpostavljanje slovenske suverenosti, razvoj znanosti ter krepitve kulturne identitete in mednarodnega ugleda Republike Slovenije.

Program simpozija *110. obletnica rojstva Antona Vratuše*

Ljubljana, 19. 2. 2025, Dvorana SAZU

- 10.00 Otvoritev simpozija
Akademik prof. dr. Peter Štih, predsednik Slovenske akademije znanosti in umetnosti
Marjana Šiftar, predsednik Ustanove dr. Šiftarjeva fundacija
Milan Kučan, prvi predsednik RS
- 10.35–10.50 **Marko Snoj**: Priimek *Vratuša*
10.50–11.10 **Jože Pirjevec**: Spomin na Vrana
11.10–11.30 **Boštjan Žekš**: Česa sem se naučil od Vratuše
11.30–11.50 **Zdravko Mlinar**: Vratuševa vloga v mednarodnem družboslovnem raziskovanju
- 11.50 Odmor
- 12.10–12.30 **Mitja Lainščak**: Dolgoživost
12.10–12.30 **Matjaž Klemenčič**: Vratuša in Slovenci v sosednjih državah Republike Slovenije
12.30–12.50 **Boris Jesih**: Vloga znanosti in civilne družbe pri priznanju obstoja štajerskih Slovencev
12.50–13.10 **Attila Kovács**: O internaciji prekmurskih Madžarov leta 1945 – dokument iz korespondence med Vanekom Šiftarjem in Tonetom Ferencem
- 13.10 Odmor
- 14.30–14.50 **Marjan Šiftar**: Vanek in Vran – dva orača in velika prijatelja
14.50–15.10 **Dušan Plut**: Vratuša in trajnostni, sonaravni razvoj
15.10–15.30 **Albina Nečak Lük**: Vratuša o etnični in jezikovni tematiki
15.30–15.50 **Silvo Devetak**: Vratuša – slovenski svetovljani
15.50–16.10 **Matjaž Mulej**: Štiri desetletja dragocenega sodelovanja z Vranom
- 16.10 Zaključek prvega dne simpozija

Murska Sobota, 20. 2. 2025, Dvorana PiŠK

- 10.00 Nadaljevanje simpozija in pozdravni nagovor
Marjana Šiftar, predsednik Ustanove dr. Šiftarjeva fundacija
Damjan Anželj, župan Mestne občine Murska Sobota
- 10.20–10.40 **Jožica Škofic**: Prekmursko narečje v *Slovenskem lingvističnem atlasu* – s posebnim ozirom na T398 Grad
10.40–11.00 **Mihaela Koletnik**: Prekmursko narečje v Vratuševem rojstnem kraju Dolnji Slaveči
11.00–11.20 **Tjaša Jakop**: Raziskovanje prekmurskega govora Cankove
11.20–11.40 **Marija Bajzek**: Nomen est omen – Jožef Košič
- 11.40 Odmor
- 12.00–12.20 **Jožica Jožef Beg**: Vratuša – častni član Slavističnega društva Slovenije
12.20–12.40 **Jože Osterman**: Vratuša in 400-letnica smrti Primoža Trubarja
12.40–13.00 **Hotimir Tivadar**: Vratuša in slovenska (jezikovna) identiteta
13.00–13.20 **Marija Kozar-Mukič**: Vratuša in Porabje
- 13.20 Odmor
- 14.50–15.10 **Mitja Slavinec**: Vratuša in PAZU
15.10–15.30 **Stanka Dešnik**: Vratuša in Krajinski park Goričko
15.30–15.50 **Jože Vugrinec**: Vratuša in Pokrajinska in študijska knjižnica Murska Sobota
15.50–16.10 **Danijel Grafenauer**: Vratuša in Odbor za preučevanje narodnih manjšin pri SAZU
16.10–16.20 **Marko Jesenšek**: Vratuševa prekmuriana
- 16.20 Zaključek simpozija
- 17.00 Spominski dan Ustanove dr. Šiftarjeva fundacija in prireditev v poklon Antonu Vratuši, častnemu članu Ustanove in častnemu občanu Mestne občine Murska Sobota